

Nişanlılığın Sona Ermesinin Hukuki Sonuçlarından Hediyelerin Geri Verilmesi^(*)

Return of Gifts as a Legal Consequence of Breaking Off an Engagement

Dr. Öğr. Üyesi Gözde ZEYTİN ÇAĞRI^(**)

Öz

Birbirleriyle evlenmek isteyen çiftler nişanlanma ile evliliğe ilk adımı atmış olurlar. Nişanlanma sırasında veya nişanlılığın devamında nişanlılar ve nişanlıların yakınları birbirlerine çeşitli hediyeler verirler. Ne var ki nişanlılık ilişkisi her zaman evlenme ile sonuçlanmaz. Nişanlılığın sona ermesiyle birlikte ortaya çıkacak hukuki sonuçlardan biri de nişanlanma dolayısıyla alınmış olan hediyelerin geri verilmesidir.

Türk Medeni Kanununun 122. maddesinde nişanlılığın evlenme dışında bir sebeple sona ermesi durumunda hediyelerin geri verilmesi düzenlenmiştir. Hükme göre sadece nişanlıların birbirlerine değil aynı zamanda ana ve baba ya da onlar gibi davranan kişilerin de diğer nişanlıya vermiş oldukları hediyeler geri istenebilecektir. Bu kapsamda olanlar alışılmışın dışındaki hediyelerdir. Hediyelerin geri verilmesinin istenebilmesi için nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ermelidir. Diğer yandan bir nişanlının üçüncü kişilere verdiği hediyelerle nişanlıların ana ve babasının ya da yakınlarının birbirlerine vermiş oldukları hediyeler TMK m. 122 kapsamı dışında kalır.

İnceleme konumuz nişanlılığın sona ermesinin hukuki sonuçlarından hediyelerin geri verilmesi başlığı altında hediye kavramı, hangi hediyelerin alışılmış hangilerinin alışılmadık dışında olduğu, hediyelerin geri istemenin şartları, geri vermenin kapsamı ve aksi durumda açılacak dava/davalardır.

Anahtar Kelimeler

Nişanlanma, Nişanlılığın Sona Ermesi, Hediye, Hediyelerin Geri Verilmesi, Geri Vermenin Kapsamı.

Abstract

Couples who want to marry each other take the first step into marriage through engagement. At the time of the engagement or during the engagement period, the engaged couple and their relatives give each other various gifts. However, the engagement does not always end with marriage. One of the legal consequences that will arise if the engagement is broken is the claim for return of gifts received by virtue of engagement.

(*) Araştırma Makalesi / Makale Geliş Tarihi: 14.04.2022 - Makale Kabul Tarihi: 31.05.2022

(**) İstanbul Arel Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Adalet Programı, İstanbul - Türkiye
E-posta: gozdezeytincagri@arel.edu.tr
Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-7062-8317>

It is designated in the Article 122 of the Turkish Civil Code that the gifts exchanged because of engagement shall be returned if the engagement ends for a reason other than marriage. According to the provision, it is specified that not only the gifts exchanged by the engaged couple but also the parents or the persons who act like parents of the engaged couple can claim the return of gifts they have given to the other fiancé(e). Those which can be claimed back are the uncustomary gifts. The parties can claim the gifts back only if the engagement has ended for a reason other than marriage. On the other hand, the gifts given by an engaged person to third parties and the gifts exchanged by the engaged person's parents or relatives lie outside the scope of the Article 122.

Within the scope of this study, the concept of gift, which gifts are customary and which are uncustomary, the conditions for claiming the return of gifts, the scope of returning the gifts, and the lawsuits that could otherwise be filed will be covered under the title of the return of gifts as a legal consequence of the breaking off an engagement.

Keywords

Engagement, Breaking Off an Engagement, Gift, Return of Gifts, Scope of Returning Gifts.

GİRİŞ

Kanun koyucu, nişanlanmayı Türk Medeni Kanununun (TMK), Aile Hukuku Kitabının 118 ve 123. maddeleri arasında düzenlemiştir. Nişanlanma, evlenmenin ön evresidir. Nişanlılık ilişkisinin kurulmasıyla birlikte nişanlılar, nişanlı çiftin aileleri ve yakınları bu süreçte nişanlılara ve birbirlerine hediyeler verirler. Nişan dolayısıyla yapılan bu kazandırmalar ileride evlenmenin gerçekleşeceği düşüncesine dayandığı gibi aynı zamanda bu kazandırmaların temelinde tarafların birbirine duyduğu yakınlık, sevgi, saygı ya da örf ve âdet de yer alabilir. Buna karşın hayatta beklenilmeyen durumlar ortaya çıkabilir, nişanlılardan biri ölebilir, nişanlılardan biri haklı sebeple veya hiçbir haklı sebebe dayanmadan nişanlılık ilişkisini sona erdirmek isteyebilir. Nişanlılık ilişkisi evlenme dışındaki bir sebeple sona erdiğinde bu ilişki ile birlikte ortaya çıkan hak ve yükümlülükler de kendiliğinden son bulur. Nişan bozulduktan sonra ise hukuksal sebep ortadan kalkacağı için hediyelerin geri verilmesi gündeme gelir.¹ Kanun koyucu, birbirine hediye veren tarafların malvarlığında nişanın bozulmasından sonra bir artış olmasını istemediği için hediyelerin geri verilmesini hüküm altına almıştır.²

Bu kapsamda TMK m. 122'de düzenlenen hükme göre, “*nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse, nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından geri istenebilir. Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.*” Hükümde hediyelerin geri verilmesinin istenebilmesi için gerekli şartlar yer almaktadır. Önce-

¹ Bülent Köprülü ve Selim Kaneti, Aile Hukuku, Özdem Kardeşler Matbaası, 1985-1986, s. 63.

² Bilge Öztan, Aile Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitapevi, 2015, s. 89.

likle hediyelerin istenebilmesi için nişanlılık evlenme dışında bir sebeple sona ermelidir. Aynı zamanda hediyelerin alışılmışın dışında olması da gerekmektedir. Nişanlılığın sona ermesi ile birlikte nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları hediyeler diğer şartlar da sağlandıktan sonra istenebilecektir.

Çalışmamızda, nişanlılığın sona ermesinin hukuki sonuçlarından olan hediyelerin geri verilmesi, nişanlanmadaki hediye kavramı, alışılmış ve alışılmıyın dışındaki hediyeler, hediyeleri geri istemenin şartları, geri vermenin kapsamı, dava ve zamanaşımı başlıkları Yargıtay kararları ışığında ele alınmıştır.

I. HEDİYE KAVRAMI

A. GENEL OLARAK

Hediye çeşitli sebeplerle verilebilir. Nişanlılardan biri tarafından diğerini sevindirmek, mutlu etmek ya da nişanlılığı kutlamak için verilebileceği gibi nişanlılığın devamında da çeşitli sebeplerle, örneğin nişanlılardan birinin doğum günü olduğunda verilebilir. TMK m. 122 hükmü “*hediye*” kavramına yer vermiş fakat kavrama dair herhangi bir tanımlama yapmamıştır. Hükümde yer alan “*hediye*” kavramının tanımı doktrin ve uygulama tarafından belirlenmiştir. Buna göre, ekonomik değeri olan her türlü kazandırma ve malvarlığı unsuru hediye olarak kabul edilebilir.³

Nişanlılık dolayısıyla nişanlılardan birinin diğer nişanlıya kazandırdığı her türlü sıra dışı ekonomik değer hediye kavramı içerisinde yer almaktadır.⁴ Nişan yüzükleri, saat, pırlanta, altın, olabileceği gibi elbise, ayakkabı, kravat da hediye olabilir. Hediyeye konu olan mallar genellikle taşınır ve nadiren de olsa taşınmaz olabilir.⁵ Örneğin araba, yat, apartman dairesi ya da yazlık da hediye kapsamı içerisinde yer alabilir.

Doktrinde bir görüşe göre,⁶ hediye deyiminin kapsamına, çiçek, şekerleme, pasta vesaire gibi tüketilmek amacı ile verilen şeyler girmez. Nişan yüzükleri,

³ Selahattin Sulhi Tekinay, Türk Aile Hukuku, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, 1990, s. 28; Aydın Zevkliler, M. Beşir Acabey ve K. Emre Gökyayla, Medeni Hukuk, Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2000, s. 770; Nevzat Koç, Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2002, s. 133; Mustafa Dural, Tufan Öğüz ve Mustafa Alper Gümüş, Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, 16. Baskı, Filiz Kitabevi, 2021, s. 43; Mehmet Erdem, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 44.

⁴ Özlem Tüzüner, Aile Hukuku Pratik Çalışmaları, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, 2021, s. 8.

⁵ Nihat Yavuz, “Nişan Hukukunda Hediyeleri Geri İsteme Davası”, 1995, 21(3), Yargıtay Dergisi, s. 271; Murat Doğan, “Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediyelerin Geri Verilmesi” 1998, 1, AÜEHFD, s. 202.

⁶ Köprülü ve Kaneti, s. 63; Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, Medeni Hukuk, 7. Baskı, Legal Yayıncılık, 2021, s. 154.

mücevherler, otomobil, bir miktar para ve bunlara benzer eşya hediye olarak nitelendirilmelidir. Bir başka görüşe göre⁷ ise değeri düşük olsa bile tüketilebilen veya tüketilemeyen diğer her türlü eşya hediye kavramı içinde değerlendirilir. Kanımızca hem tüketilen hem de tüketilemeyen şeyler hediye kavramı içinde yer almalıdır. Fakat bunlar arasında niteliklerine göre alışılmış ve alışılmışın dışında ayrımı yapılarak bir sonuca varılmalıdır. Öte yandan nişan için verilen bir yemek ziyafeti, nişanlılardan birinin diğer nişanlının gönlünü almak amacıyla verdiği ufak tefek şeyler ise hediye kavramına girmemektedir.⁸

Ahlaki bir ödevin yerine getirilmesi sebebiyle verilen şeyler hediye kavramına girmediği için geri verilmesi istenemez.⁹ Velidedeoğlu'na göre,¹⁰

“Ahlaki bir vazifenin ifası için verilmiş olan şey (meselâ nişanlısının annesi hastalanmış, tedavi masrafları onların mali durumunu güçleştirmiş ve diğer nişanlı onlara bir miktar para yardımı yapmışsa), bir hediye değildir, ahlaki bir borçtur ve bu itibarla da tabii (eksik) bir borçtur; ödendikten sonra artık bir dava ile geri istenmemesi lâzımdır.”

Tarafların birbirine verdiği manevi değeri olan hediyelerden mektup ve fotoğrafların hediye sayılıp sayılmadığı ve geri verilmesinin istenip istenemeyeceği hususu da tartışmalıdır. Doktrinde çoğunluğu oluşturan ve bizim de katıldığımız görüş,¹¹ nişanlıların birbirine verdiği maddi değeri olmayan mektup ve fotoğrafların hediye kavramına girmediği bu yüzden de geri verilmelerinin istenemeyeceğini ileri sürerken bazı görüşler¹² bunların hediye kavramı içerisinde yer alması gerektiğini savunmaktadır. Doktrinde genellikle bu durum kişiliğin korunması kavramına dâhil edilerek TMK m. 23 ve 24 çerçevesinde ele alınmaktadır.¹³ Bununla birlikte mektubun veya fotoğrafın nişanlılardan birinde kalması diğer nişanlının kişilik

⁷ Erdem, s. 44.

⁸ Yavuz, s. 265.

⁹ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Türk Medeni Hukuku, C. II, Aile Hukuku, 5. Baskı, 1965, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, s. 39; Feyzi Necmettin Feyzioğlu, Aile Hukuku, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, 1986, s. 56; Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, Aile Hukuku, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, 2001, s. 52; Öztan, s. 80; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 42.

¹⁰ Velidedeoğlu, s. 39.

¹¹ Köprülü ve Kaneti, s. 63-64; Tekinay, s. 28; Feyzioğlu, s. 55; Oğuzman/Dural, s. 52; Koç, s. 158; Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, II. Cilt, 24. Baskı, Beta Basım Yayın, 2022, s. 49; Öztan, s. 96; Ahmet Kılıçoğlu, Aile Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, 2021, s. 31; Helvacı ve Erlüle, s. 154; Erdem s. 46.

¹² Andreas Bertalan Schwarz, Aile Hukuku Türkçeye Çeviren Bülent Davran, 2. Baskı, İsmail Akgün Matbaası, 1946, s. 52; Velidedeoğlu, s. 42.

¹³ Ferit H. Saymen ve Halid K. Elbir, Türk Medeni Hukuku C. III Aile Hukuku, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1960, s. 57; Köprülü ve Kaneti, s. 63; Feyzioğlu, s. 55; Hüseyin Hatemi, Aile Hukuku, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 24; Akıntürk/Ateş, s. 49; Kılıçoğlu, s. 31; Erdem, s. 46; Doğan, s. 206.

hakkına bir tecavüz teşkil ediyorsa geri verilmesinin gerekeceği, eğer bir saldırı teşkil etmiyorsa geri verilmesinin gerekli olmadığı görüşü de ileri sürülmektedir.¹⁴ Kanımızca, maddi değeri olmayan mektup ve fotoğraflar hediye kavramına girmemektedir ve kişilik hakkını koruyan hükümlere dayanılarak geri istenilmelidir.

Nişanlılardan birinin nişanlılık döneminde kendi emeğini diğer nişanlıya özgülemesi de hediye olarak nitelendirilebilir.¹⁵ Nişanlılığın evlenme dışında bir sebeple sona ermesi durumunda ise söz konusu emeğin karşılığı tazminat olarak istenebilir.¹⁶

Diğer yandan TMK m. 122’de yer alan “*hediye*” kavramı, Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 285 anlamında “*bağışlama*” dan farklıdır. Konumuz kapsamında yer alan hediye, nişanlılık ilişkisi sebebiyle verilirken bağışlamanın sebebi farklıdır ve çoğunlukla belirsizdir.¹⁷ Doktrinde bir görüşe göre,¹⁸ TMK m. 122 kapsamında yer alan hediyelerin geri verilmesi, normal bağışlama hükümlerine tabi tutulsaydı, nişan bozulduktan sonra bunların geri alınması için TBK m. 295’de yer alan şartların gerçekleşmesi gerekecekti ve bir hayli güç olurdu.

Tekinay’a göre,¹⁹

“İsviçre-Türk Kanun Koyucusu, nişanın sona ermesine rağmen hediyelerin nişanlılarda kalmasını, sebepsiz zenginleşme kurallarının (TBK m. 77-82), etkili bir şekilde önlenemeyeceğini göz önünde tutarak TMK m. 122’yi kabul etmiştir. Eğer bu hüküm olmasaydı hediyelerin iadesi için, sebepsiz zenginleşme veya bağışın geri alınması hakkındaki (TBK m. 295) kurallara dayanmak her zaman mümkün olamazdı. Bu sebeple TMK m. 122 hükmünü, özel bir sebepsiz zenginleşme kuralı saymak mümkündür.”

Scwarz’a göre,²⁰

“Her nişan bozma hadisesinde, alınan hediyeler bakımından TBK m. 77’nin kastettiği manada sebepsiz zenginleşme söz konusu olamaz. Birçok hallerde nişan münasebeti, nişanlıların birbirlerine hediye vermesinde vesile veya saiktir, fakat yapılan kazandırıcı muamelenin “hukuki sebebi” değildir.”

¹⁴ Tekinay, s. 29; Feyzioğlu, s. 55; Oğuzman/Dural, s. 56; Akıntürk/Ateş, s. 49; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 43.

¹⁵ Koç, s. 133; Öztan, s. 81; aksi görüşte olan Kılıçoğlu’na göre, nişanlıya karşılıksız kullandırmalar veya harcanan emekler hediye kavramına girmez ve TMK m. 122 hükmüne göre geri verilmesi söz konusu olamaz. Bunlar için koşulları varsa sebepsiz zenginleşme gündeme gelebilir, s. 31.

¹⁶ Öztan, s. 81.

¹⁷ Feyzioğlu, s. 50.

¹⁸ Oğuzman/Dural, s. 51; Kılıçoğlu, s. 29.

¹⁹ Tekinay, s. 25; Feyzioğlu, s. 50.

²⁰ Schwarz, s. 51; aynı görüş için bkz. Tekinay, s. 25.

Gerçekten de TMK m. 122 hükmü bağışlama ve sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre daha kolay şartlar içermektedir. Nişan sebebiyle verilen hediyelerin sebepsiz zenginleşme veya bağışlama kapsamında yer almasını ve ilgili şartlara tabi olmasını istemeyen kanun koyucu isabetli olarak ayrı bir hükme yer vermiştir.

Nişanlılardan biri diğerine nişanlılık ilişkisi dışında başka bir sebeple bağışta bulunmuşsa artık nişanın bozulması üzerine istemde bulunamayacaktır.²¹ Nişanlılık ilişkisi dolayısıyla verilen hediyeleri alışılmış ve alışılmıyın dışında olmak üzere iki başlıkta inceleyelim.

B. ALIŞILMIŞ HEDİYELER

Mülga Medeni Kanun'da “*mutad*” olarak anılan alışılmış hediyeler,²² nişanlılardan birinin diğerine örf ve âdete veya kendi isteğine göre verdiği, maddi değeri de günün koşullarına göre fahiş sayılmayacak hediyelerdir.²³ Nişanlılardan birinin diğerine makul fiyata aldığı, kullanabileceği ya da tüketebileceği bir eşya alışılmış hediye olarak kabul edilebilir. Örneğin, nişanlılardan birinin nişan sırasında ya da nişanlanmadan sonraki özel bir günde diğer nişanlıya aldığı çiçek, pasta alışılmış hediye olarak kabul edilecektir. Yine nişandan sonra nişanlıya doğum gününde alınmış giysi, ayakkabı, parfüm de alışılmış hediye olarak kabul edilecektir.²⁴

Yargıtay'a göre “*Alışılmış (mutat) hediyelerden kasıt; giymekle, kullanmakla eskiyen ve tüketilen eşyalardır. Kural olarak giymekle, kullanılmakla eskiyen ve tüketilen (elbise, ayakkabı vs. gibi) eşyaların iadesine karar verilemez*”.²⁵ Yargıtay'a göre, nişan için yapılan elbise ve ayakkabı gideri dışında kuaför, pasta, meyve suyu, yemek, fotoğraf vs. için yapılan masrafların geri verilmesine de karar verilemez.²⁶ Gelinlik, muhtelif kumaş ve giyim, davetiye de alışılmış hediye olarak kabul edilmektedir.²⁷

Alışılmış hediyeler, tarafların maddi gücünü zorlamayan, günün şartlarına göre fiyatı makul olan hediyelerdir. Bu sebeple söz konusu hediyelere olağan

²¹ Tekinay, s. 29; Yargıtay HGK 03.10.1984 1982/3-308 1984/780 YKD, 1985, (1), s. 24.

²² Hatemi'ye göre, “*Alışılmış*” veya “*mutat*” ölçütü, tereddütleri bertaraf etmeye yeterli değildir. Esasen nişan dolayısı ile “*hediye*” verilmesi geleneği vardır. “*Önemsiz-önemli hediye*” ayırımı yapılması daha doğru görünmektedir, s. 24.

²³ Bilge Öztan, “*Medeni Kanun'un Kabulünün 70'inci Yılında Aile Hukuku*”, 1995, 44(1), AÜHFD, s. 99.

²⁴ Yargıtay 3. HD. 03.07.2008 2008/11302 2008/12393, Lexpera, Erişim Tarihi: 15.01.2022.

²⁵ Yargıtay 3. HD. 26.02.2018 2016/11421 2018/1662; 3. HD. 24.04.2019 2018/3648 2019/3681; 3. HD. 30.10.2018 2017/158 2018/10751; 3. HD. 02.10.2018 2016/2168 2018/9357; 3. HD. 20.10.2014 2014/14502 2014/13573, Legalbank, Erişim Tarihi: 15.01.2022.

²⁶ Yargıtay 3. HD. 06.10.2015 2015/8007 2015/15143; 3. HD. 25.10.2018 2018/6306 2018/10612, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

²⁷ Yargıtay 3. HD. 27.12.2017 2016/10999 2017/18314, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

hediye de denilebilir. Hediyelerin belirlenmesinde hangilerinin alışılmış sayılacağı hususu yöreden yöreye değişebileceği gibi, kişilerin sosyal ve ekonomik seviyelerine göre de farklılık gösterebilir.²⁸ Örneğin çok zengin bir kişinin aldığı hediye ile orta hâlli dediğimiz kişinin aldığı hediye aynı olmayabilir, birinin aldığı alışılmış bir hediye diğeri için alışılmışın dışında kabul edilebilir. Orta halli kişinin mali gücünü aşarak aldığı hediye onun yönünden alışılmışın dışında hediye olarak kabul edilecektir. Böyle bir durumda hediye bedeli yanında tarafların mali durumunun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

C. ALIŞILMIŞIN DIŞINDAKİ HEDİYELER

Hediyelerin alışılmışın dışı (mutat dışı) olması demek, önemli bir ekonomik değer taşıması demektir.²⁹ Nişanlılardan birinin annesinin ya da babasının nişanlanma sırasında, diğer nişanlıya taktığı altın kolye, bilezikler, pırlanta küpe, değerli bir gerdanlık da alışılmışın dışında hediye kabul edilecektir.

Yargıtay'ın yerleşik uygulamalarına göre, “*nişan yüzüğü dışında kalan tüm altın, takı ve ziynet eşyaları*” alışılmışın dışında hediye olarak kabul edilmektedir.³⁰ Yine altın gibi gümüşü de alışılmışın dışında kabul etmek gerekir.³¹

Bazı yörelerde nişan öncesinde verilen başlık parası,³² kalın³³ ve ağırlık³⁴ gibi paralar da hediye sayıldığı için bunların geri verilmesi istenebilir.³⁵ Bununla birlikte katıldığımız görüşe göre,³⁶ başlık TMK m. 122 anlamında bir hediye değildir; çünkü ilgili madde kapsamında yer alan hediye nişanlıya verilen hediyedir. Oysa başlık parası nişanlı erkek ya da babası tarafından, kadının babasına verilen para veya eşyadır. TMK m. 122 ise sadece nişanlıya verilen hediyeleri kapsamak-

²⁸ Yıldız Abik, “Nişanlanma ve Nişanlılık”, 2005, 54(2), AÜHFD, s. 106; Öztan, s. 83.

²⁹ Hatemi/Serozan, s. 66; Akıntürk/Ateş, s. 48.

³⁰ Yargıtay 3. HD. 13.01.2014 2013/15686 2014/76; 3. HD. 02.10.2018 2016/21682 2018/9357; 3. HD. 30.10.2018 2017/158 2018/10751, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022; aksi yönde katılmadığımız karar için bkz. 3. HD. 28.04.2009 2009/4922 2009/7513, Lexpera, Erişim Tarihi: 29.01.2022.

³¹ Öztan, s. 90.

³² Türk Dil Kurumu'na göre, bazı bölgelerde damadın evlenirken kadının babasına ödemesi gereken para veya mal, başlık, bkz. <https://sozluk.gov.tr/>.

³³ TDK'ye göre, gelin olacak kadına erkek tarafından verilen para veya armağan, ağırlık, bkz. <https://sozluk.gov.tr/>.

³⁴ TDK'ye göre, takı, çeyizini düzene sokmak için damadın geline verdiği para, kalın, bkz. <https://sozluk.gov.tr/>.

³⁵ Feyzioğlu, s. 51; Zevkliler/Acarbey/Gökyayla, s. 772; Hatemi/Serozan, s. 66; Koç, s. 158; Akıntürk/Ateş, s. 48.

³⁶ Öztan, s. 88; Abik, s. 112; Özmen'e göre, “Başlık parasına ilişkin sözleşme hediye niteliğinde kabul edilemez. Ortada, ahlak ve adaba aykırı geçersiz bir sözleşme vardır (BK 19-20). Başlık parası veren tarafın ödeme ile kız tarafının olurluğunu sağlama amacı tamamen evlenmeye yönelik olup; ahlaka aykırı amaç güdümü başlık parasını talep eden tarafa aittir.” Etem Saba Özmen, “Nişanın Bozulmasında Cayma Akçası ve Cezai Şart (MK 83 Madde Değişikliği)”, 1995, 4, TBB Dergisi, s. 572 vd.

tadır. Öte yandan söz konusu para ya da eşya nişanlı tarafından diğer nişanlıya ya da onu temsilen nişanlının babasına ya da başka bir kimseye verilmişse TMK m. 122 kapsamında yer alabilecektir.³⁷ Fakat burada başlığın nişanlı kadının temsilcisi olarak babaya veya başka bir kişiye verildiğinin ispat edilmesi de gerekmektedir. Başlık parası nişanlıya çeyiz olarak verilmişse başlığın hediye olarak kabul edilmesi mümkündür.³⁸ Aynı şeyi kalın ve ağırlık için de söyleyebiliriz. Kalın veya ağırlık erkek tarafından kadına verildiğinde bu takdirde geri vermeye ilişkin dava TMK m. 122'ye dayanacaktır.³⁹ Başlık olarak verilen para nişanlı kadının babasına verilmesi yanında kadının çeyizi ve evlilik masrafları için kullanılmış ise TMK m. 122 kapsamına girebilecektir.⁴⁰ Aksi takdirde bunlar ancak sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre istenebilecektir.⁴¹ Konu ile ilgili bir diğer husus, başlık parasının alışılmışın dışında bir hediye olup olmadığıdır. Doktrinde bir görüşe göre,⁴² başlık, veren kişinin hemen her zaman mali durumunu aşırı derecede zorladığından, alışılmışın dışındaki hediye olarak kabul edilmelidir. Kanaatimizce başlık parası hediye olarak kabul edildiğinde, genellikle yüksek miktarda olması nedeniyle alışılmışın dışındaki hediye kapsamında yer alabilir.

II. HEDİYELERİN GERİ VERİLMESİNİ İSTEMENİN ŞARTLARI

A. HEDİYE NİŞANLILIK SEBEBİYLE VERİLMİŞ OLMALIDIR

Hediyenin nişanlanma dolayısıyla verilmiş ve aynı zamanda maddi değerinin olması gerekmektedir. Öncelikle hediyenin geri istenebilmesi için taraflar arasında geçerli bir nişan ilişkisi bulunmalıdır.⁴³ Eğer taraflar arasında nişanlılık ilişkisi mevcut değil, arkadaş veya dost ise verilen hediyeler TMK m. 122 hükmü kapsamında istenemeyecektir.⁴⁴ Yine nişanlılık ilişkisi olmadan taraflar sadece flört ediyorsa, sevgiliyse, aynı evi paylaşıyorsa ya da hayat ortaklığı sür-

³⁷ Oğuzman/Dural, s. 57; Görüşün eleştirisi için bkz. Özmen, s. 571.

³⁸ Koç, s. 161; Öztan, s. 88. Yargıtay vermiş olduğu bir kararda kadının babasının, evlenmeye razı olması için başlık almasını hukuka ve genel ahlak kurallarına aykırı bulmuştur. *"Nişan ya da evliliklerde kayınpederin gelinine takı takması ya da para veya hediye vermesi yerel gelenek ve göreneklere uygun ise de; kızın babasının evlenmeye razı olmasının karşılığı olarak (başlık) adı altında mal veya para alması hukuka ve genel ahlak kurallarına aykırıdır. Dilekçeler ve beyanlarında davaya konu edilen paranın kadının ailesine başlık parası olarak verdiğini ikrar ettiği de dikkate alındığında söz konusu bu miktarın mahkemece "çeyiz parası" olarak değerlendirilerek bu miktarın da hüküm altına alınması doğru görülmemiştir."* **3. HD. 24.05.2016 2015/13389 2016/7993, Legalbank, Erişim Tarihi: 27.01.2022.**

³⁹ Aksi yönde karar için bkz. Yargıtay 6. HD 01.04.1980 1979/11014 1980/3155 YKD, 1981, (6), s. 695, (Tekinay, s. 33, dn. 26).

⁴⁰ Feyzioğlu, s. 52; Akıntürk/Ateş, s. 48.

⁴¹ Tekinay, s. 33; Özmen, s. 572.

⁴² Öztan, s. 89; aynı görüş için bkz. Abik, s. 113.

⁴³ Tekinay, s. 25; Koç, s. 132.

⁴⁴ Kılıçoğlu, s. 30.

dürüyorsa hediyelerin geri verilmesi hakkında TMK m. 122 hükmü uygulama bulamayacaktır.⁴⁵ Ayrıca hediyein verildiği tarihte, tarafların nişanlı olmaları da gerekmektedir. Nişanlılar birbirlerine hediye verirken her ikisi de geçerli bir nişanlılık ilişkisinin var olmadığını başka bir ifade ile nişanın hükümsüzlüğünü biliyorsa TMK m. 122'ye dayanarak verilen hediyeleri geri isteyemezler.⁴⁶ Her iki tarafın hükümsüzlükten habersiz olması durumunda ise hediyelerin geri verilmesi gerekir. Nişanlanmanın hükümsüzlüğünü taraflardan biri biliyor, diğeri bilmiyorsa sadece iyiniyetli tarafın hediyeleri istemeye hakkı bulunmaktadır.⁴⁷ Hükümsüzlüğü bilmeyen tarafın verdiği hediyelerin geri verilmesine TMK m. 122 örneksime yoluyla uygulanabilir.⁴⁸

İade edilecek şeylerin “*hediye olarak verilmiş olması*” şarttır.⁴⁹ Burada geri vermeye konu olan nişan dolayısıyla, nişanlanma sırasında ya da nişanlılığın devamı esnasında verilen hediyelerdir.⁵⁰ Bunun sonucu olarak nişanın sona ermesinden sonra verilen hediyeler madde kapsamında yer almayacaktır. Yargıtay vermiş olduğu eski tarihli bir kararında, nişanlıların birbirlerine verdikleri hediyelerin ve yaptıkları bağışın nişanlılık sebebi ile yapıldığına karar vermiştir.⁵¹

Başka sebeplerle ya da nişanlanma dönemi öncesinde verilmiş hediyeler, örneğin sevgililik döneminde verilmiş olanlar, TMK m. 122 kapsamında yer almayacaktır. Söz konusu hediyeler genel hükümlere göre istenebilir. Bununla birlikte nişanlanmanın gerçekleşeceği inancı ile nişandan önce verilen hediyeler de nişanlılık içinde verilmiş hediye olarak kabul edilecektir.⁵² Fakat dava konusu şeyin nişan hediyesi olarak verildiğinin ispatı gerekmektedir.

B. NİŞANLILIK EVLENME DIŞINDA BİR SEBEPLE SONA ERMİŞ OLMALIDIR

Türk Medeni Kanunu m. 122'ye göre, hediyelerin geri verilmesinin istenebilmesi için nişanlılığın evlenme dışındaki bir sebeple sona ermesi gerekmektedir. Tarafların birbirleri ile evlenmeleri dışında, nişanlılık çeşitli sebeplerle de sona

⁴⁵ Ömer Uğur Gençcan, Aile Mahkemesi Davaları, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, 2022, s. 105 vd.

⁴⁶ “Davacı ile davalının reşit olmayan kızı Fatma, karı - koca gibi aynı evde bir süre birlikte yaşamışlardır. Birlikte yaşadıkları süre içinde davacı, nikahın yapılması için bir teşebbüste bulunduğunu iddia edip kanıtlamamıştır. Bu halde davacının, hediyeleri nikahsız karı - koca gibi yaşamak amacıyla verdiği kabulü gerekir. Böyle bir amaçla verilen hediyeler de geri istenemez.” Yargıtay 3. HD. 13.11.1986 1986/3944 1986/10397, YKD 1987/5, s. 688; benzer yöndeki karar 3. HD. 31.05.1988 1988/3828 1988/5973 YKD 1988/9, s. 1211 (Tekinay, s. 26, dn. 7).

⁴⁷ Tekinay, s. 26; Yargıtay 3. HD. 15.02.1993 1992/10475 1993/2105, Legalbank, Erişim Tarihi: 22.01.2022.

⁴⁸ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 43.

⁴⁹ Abik, s. 103.

⁵⁰ Akıntürk/Ateş, s. 47; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 43; Helvacı ve Erlüle, s. 153.

⁵¹ Yargıtay 3. HD. 28.9.1981 3855/4304, YKD. 1985, (1), s. 24, (Koç, s. 150).

⁵² Feyzioğlu, s. 56; Zevkliler/Acabey /Gökyayla, s. 698; Koç, s. 155; Gençcan, s. 109.

erebilir. Nişanlılık nişanlıların anlaşması, taraflardan birinin ölümü veya gaipliği, çifte nişanlanma, kesin bir evlenme engelinin ortaya çıkması, bozucu şartın gerçekleşmesi, evlenmenin imkânsızlaşması, tek taraflı dönme (nişanın bozulması) ile ortadan kalkabilir.⁵³ Evlenme dışında nişanlılığı sona erdiren sebepler varsa hediyeler geri istenebilecektir. Hediyelerin geri verilmesi ile tazminat (maddi ve manevi) arasında bu sebeple fark bulunmaktadır. Tazminat istemi, nişanın bozulması durumu ile sınırlıdır ve sayılan diğer sebeplere dayanılarak istemde bulunulamayacaktır.⁵⁴ Örneğin, nişanlılardan birinin ölümü durumunda hediyeler geri verilebilecek iken tazminat söz konusu olamayacaktır.⁵⁵

Maddi ve manevi tazminat istemlerinden farklı olarak hediyelerin geri verilmesi nişanlıların kusurlu olmaları şartına bağlı tutulmamıştır.⁵⁶ Nişan, nişanlılardan birinin kusuru sebebiyle sona ermiş olsa bile hem kusurlu hem de kusursuz nişanlı diğer tarafa vermiş olduğu hediye isteme hakkına sahiptir. Dolayısıyla nişanlılardan birinin kusurlu olup olmadığını araştırmaya gerek yoktur.⁵⁷

Nişanlılığın sona erme sebepleri aşağıdaki şekillerde ortaya çıkabilir.

1. Evlenme

Nişanlılığın en doğal sona erme sebebi tarafların birbiriyle evlenmesidir. Evlenme ile nişanlılık da o anda kendiliğinden sona erer. Nişanlılık, nişanlıların birbirleri ile evlenmeleri sebebiyle sona ermişse hediyelerin istenmesi söz konusu olamayacaktır. Dolayısıyla evlilik gerçekleştiği için artık “*nişan hediyesi*” adı altında herhangi bir istemde bulunulamaz.⁵⁸ Nişanlılık, nişanlılardan birinin bir başkası ile evlenmesi durumunda aynı şekilde kendiliğinden sona erer bu durumda ise hediyelerin geri verilmesi gündeme gelir.

2. Ölüm veya Gaiplik

Nişanlılardan birinin ölmesi veya gaipliğine karar verilmiş olması durumunda nişanlılık kendiliğinden sona erer.⁵⁹ Mülga Medeni Kanununun 86. maddesinde

⁵³ Akıntürk/Ateş, s. 42; Hatemi, s. 21; Kılıçoğlu, s. 19; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 43; Erdem, s. 31.

⁵⁴ Akıntürk/Ateş, s. 51; Hatemi, s. 24; Kılıçoğlu, s. 22; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 35; Erdem, s. 34.

⁵⁵ Hatemi, s. 24; Kılıçoğlu, s. 29.

⁵⁶ Tekinay, s. 26; Köprülü/Kaneti, s. 63; Koç, s. 156; Abik, s. 109; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 44; Doğan, s. 228; Mehmet Altunkaya, “*Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediyelerin Geri Verilmesi*”, Sosyal Bilimler Dergisi, 2006, IV(8) s. 230; Helvacı ve Erlüle, s. 154; Erdem, s. 44; Gençcan, s. 107; Tüzüner, s. 8; Kemale Leyla Aslan Bingöl, Medeni Hukuk (Çözümlü) Pratik Çalışmaları ve Ders Notları, 2. Baskı, Aristo Yayınevi, 2022, s. 58; “*Nişanın bozulması nedeniyle mutad dışı hediyelerin geri alınmasına ilişkin davalarda kusur aranmaz.*” Yargıtay 3. HD. 14.05.2015 2015/3347 2015/8639, Legalbank, Erişim Tarihi: 27.01.2022.

⁵⁷ Akıntürk/Ateş, s. 48.

⁵⁸ Koç, s. 74.

⁵⁹ Köprülü/Kaneti’ye göre, taraflardan birinin, TMK m. 32 vd. gereğince gaipliğine karar verilmesi durumunda, nişanlılığın kendiliğinden sona erip ermeyeceği kesin değildir. Burada muhtemel çekişmeyi ortadan kaldırması için nişanlılığı sona erdirecek bir irade açıklaması aranması gerekir, s. 56; aynı

yer alan hüküm nişanlılardan birinin ölüm sebebiyle hediyelerin geri verilmesini kabul etmemekteydi. Bu düzenleme, 14.11.1990 tarih ve 3678 sayılı Kanunla değiştirilerek nişanlılardan birinin ölümü veya gaipliğine karar verilmesi durumunda da hediyelerin istenebileceğine karar verilmiştir.⁶⁰ Mülga Medeni Kanunun 86. maddesini karşılayan TMK m. 122’de “*Nişan bozulur veya nişanlılardan biri ölür veya gaipliğine karar verilirse*” ifadesinin yerini “*Nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse*” ifadesi almıştır.⁶¹ Böylece ölüm ve gaiplik durumunda da hediyelerin geri istenebilmesi mümkün hale gelmiştir.⁶² Öte yandan TMK’nın 122. maddesinin kaynağı olan İsviçre Medeni Kanunun (İMK) 91. maddesi ile aramızda bir farklılık meydana gelmiştir. İMK m. 91/I hükmüne göre, “*Nişanlılık nişanlılardan birinin ölümü ile son bulduğunda, geri verme talep edilemez.*” Söz konusu kaynak kanunda yer alan hükümde bir değişiklik yapılmadığı için ölüm durumunda hediyeler geri istenemeyecektir.

Nişan, nişanlılardan birinin ölümü sebebiyle sona ermişse ölenin mirasçuları hediyelerin geri verilmesini isteyebilir. Nişan bozulduktan sonra ölen eski nişanlının mirasçuları da hediyelerin verilmesini isteyebilir. Hediyeyi geri isteme hakkı diğer malvarlığı hakları gibi başkasına devredilebilir ve miras yoluyla da hak sahibinin mirasçularına geçer.⁶³ Nişanlının istem hakkından vazgeçmesi ise mümkündür.

3. Çifte Nişanlanma

Nişanlılardan biri, nişanlılık devam ederken başka bir kişi ile nişanlanırsa önceki nişanlılık kendiliğinden sona ermiş olur. Çifte nişanlanma durumunda yeniden nişanlanan tarafın, örtülü olarak önceki nişanı bozmuş olduğu sonucu çıkarılabilir.⁶⁴

4. Bozucu Şartın Gerçekleşmesi

Nişanlanma bir sözleşme olması sebebiyle şarta bağlı olarak yapılabilir. Nişanlanma bozucu bir şarta bağlı olarak yapılmış ise şart gerçekleştiği anda nişan-

görüşte olan Abik’e göre, “*Gaibin nişanlısının iradesine aykırı davranılamaz, nişanlıya nişanlılığı sona erdirip erdirmeme hakkı tanınmalıdır. Gaiplikte, gaibin nişanlısı haklı nedenle nişanı bozmadıkça nişanlılık kendiliğinden sona ermez. Gaiplik nişanı kendiliğinden sona erdiren bir sebep sayılmamalı, gaibin nişanlısının iradesine önem verilmeli ve ancak o nişanı haklı nedenle sona erdirmek istiyorsa nişan sona ermelidir.*” Yıldız Abik, “*Gaipliğin Nişanlılık Üzerindeki Etkisi*” (Gaiplik), 2005, 54(2), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 171.

⁶⁰ RG. 23.11.1990, S. 20704.

⁶¹ Değişikliğe yönelik eleştiri için bkz. Kılıçoğlu, s. 32.

⁶² Abik’e göre, “*Nasıl evlenme halinde hediyeler iade edilemiyorsa, gaiplikte de nişanlılığın gaibin nişanlısının iradesi olmaksızın kendiliğinden sona ermeyeceği kabul edilmeli ve hediyeler iade edilmelidir. TMK m. 131’de gaibin evliliğinin feshi için gaibin eşinin mahkemeye başvurması arandığına göre, burada da gaibin nişanlısının nişanı haklı nedenle sona erdirmeye iradesi aranmalıdır.*” Gaiplik, s. 177.

⁶³ Tekinay, s. 30.

⁶⁴ Saymen/Elbir, s. 55; Velidedeoğlu, s. 29.

lilik sona erer.⁶⁵ Örneğin, nişanlılardan biri ileride iş dolayısıyla şehir değiştirmesi gerektiğinde nişanlılık ilişkisinin sona ereceğini şart koşmuş ise belirlenmiş olan bu şartın gerçekleşmesi ile nişanlılık da kendiliğinden sona erer. Bununla birlikte kararlaştırılan şartın ahlaka, adaba ve kişilik haklarına aykırı olmaması da gerekmektedir.

5. Kesin Bir Evlenme Engelinin Ortaya Çıkması

Nişanlanma sözleşmesinden sonra ortaya çıkan kesin bir evlenme engeli nişanlılığı kendiliğinden sona erdirir. Örneğin, nişanlılardan birinin evli olduğunun sonradan anlaşılması veya nişanlanacak tarafların evlenmeye engel olacak derecede yakın kan hısımları olduklarının ortaya çıkması durumunda nişanlılık kendiliğinden sona erer.⁶⁶

6. İmkânsızlık

Nişanlanmadan sonra ortaya çıkan ve nişanlıların evlenmesini imkânsız kılan bir durumun ortaya çıkması ile nişanlılık sona erer. Örneğin, nişanlılardan biri geçirdiği ameliyat sonrasında cinsiyetini değiştirdiğinde diğer nişanlı ile aynı cinsiyete sahip olacağından evlenme imkânsızlaşacaktır.⁶⁷

7. Nişanlıların Anlaşması ile Sona Erme

Nişanlılar aralarında anlaşarak nişanlılık ilişkisini sona erdirebilirler. Nişanlılık ilişkisini sona erdirmeye dair anlaşma herhangi bir şekilde bağlı değildir.⁶⁸ Nişanın anlaşma ile sona erdirilmesi durumunda da hediyelerin geri verilmesi istenebilecektir.

8. İrade Bozukluğu Halleri

Nişanlanma sözleşmesi yapılırken nişanlılardan birinin iradesinin yanılma, aldatma veya korkutma sonucu bozulmasına bağlı olarak sakatlanan nişanlılık ilişkisi bu nişanlının diğer nişanlıya yapacağı tek yanlı irade açıklamasıyla ortadan kaldırılabilir.⁶⁹

9. Tek Taraflı Dönme

Nişanlılardan her biri tek taraflı irade açıklaması ile nişanlılığı sona erdirebilir. Buna nişanın bozulması denmektedir.⁷⁰ Nişanlılığı sona erdirmek isteyen tarafın haklı sebep göstermesine gerek yoktur. Haklı bir sebep bulunmasa dahi nişanlılara, nişanı bozma yetkisi tanınmıştır. Nişanı bozma, açık bir irade açık-

⁶⁵ Velidedeoğlu, s. 30; Tekinay, s. 24; Akıntürk/Ateş, s. 43.

⁶⁶ Saymen/Elbir, s. 56; Köprülü/Kaneti, 53; Tekinay, s. 24; Akıntürk/Ateş, s. 44.

⁶⁷ Köprülü/Kaneti, 53; Tekinay, s. 18; Akıntürk/Ateş, s. 44; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 29.

⁶⁸ Saymen/Elbir, s. 25; Koç, s. 76; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 28.

⁶⁹ Tekinay, s. 19; Akıntürk/Ateş, s. 44.

⁷⁰ Akıntürk/Ateş, s. 45; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 30.

laması ile olabileceği gibi örtülü irade açıklamasıyla da olabilir.⁷¹ Nişanlılardan birinin nişanı bozma hakkından önceden vazgeçmesini öngören bir taahhütte bulunması evlenmeyi sağlamak için dava hakkı vermeyen TMK m. 119/I'in açık yasağına aykırılık teşkil edecektir.⁷² Nişan bozulduktan sonra ise bundan dönmek mümkün değildir.

C. ALIŞILMIŞIN DIŞINDA BİR HEDİYE SÖZ KONUSU OLMALIDIR

3678 sayılı Kanun ile Mülga Medeni Kanununun 86. maddesinde meydana gelen bir diğer değişiklik nişanın bozulması durumunda alışılmışın dışındaki hediyelerin geri verilmesinin istenebileceği olmuştur. Hediyein geri verme istemine konu olabilmesi için alışılmışın dışında olması gerekmektedir. Eğer hediye, alışılmış sayılacak bir hediye ise geri istenemeyecektir.⁷³

Daha önce de bahsedildiği üzere Yargıtay yerleşik uygulamalarına göre, altın, takı ve ziynet eşyalarını alışılmışın dışında kabul etmektedir. Bu kapsamda ayrıca,

*“12 adet 22 ayar toplam 240,32 gram ağırlığındaki Adana Burması bilezik ile 1 adet 22 ayar 60,25 gram ağırlığındaki Trabzon Hasırı 7 sıralı gerdanlık mevcutsa aynen, mevcut değilse toplam bedelin iadesine...”*⁷⁴

*“Dinlenen tanık beyanları, bilirkişi incelemesi ve tüm dosya kapsamından, davalıya nişan yüzüğü, beşibiryerde, bilezik ve altın küpe gibi ziynet eşyaları takıldığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, nişan yüzüğü dışındaki (niteliği gereği mutata olmayan) davacı istemlerinin kabulüne karar verilmesi gerekirken davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.”*⁷⁵

*“Davacı tarafından davalıya verilen ve alışılmış hediye kapsamında olmayan inci kolyenin de iadesine karar verilmesi gerekirken, bu hediye hakkındaki istemin reddedilmesi usul ve yasaya aykırıdır.”*⁷⁶ *“Dosya kapsamından; dava konusu iki adet cep telefonunun, ilk derece mahkemesince alınan bilirkişi raporu ile ikinci el toplam değerlerinin 2.450 TL olduğu, davalıya nişan hediyesi olarak verildiği ve davalıda bulunduğu, davacıya iade edilmediği sabit olup, dava konusu telefonların nitelikleri itibarıyla mutata olmayıp iadesi gerektiğinden...”*⁷⁷ *“Somut olayda; davacının davalı ile evlendiklerinde oturacakları evde bazı onarım ve değişiklikler*

⁷¹ Akıntürk/Ateş, s. 45; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 30.

⁷² Dural/Öğüz/Gümüş, s. 30.

⁷³ Akıntürk/Ateş, s. 47; Hatemi, s. 24; Kılıçoğlu, s. 30.

⁷⁴ Gaziantep BAM, 2. HD. 02.04.2018 2017/2059 2018/652, Lexpera, Erişim Tarihi: 27.01.2022.

⁷⁵ Yargıtay 3. HD. 28.06.2012 2012/11396 2012/16375, Lexpera, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

⁷⁶ Yargıtay 3. HD. 12.11.2012 2012/19085 2012/23239, Lexpera, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

⁷⁷ Ankara BAM, 1. HD. 14.04.2017 2017/391 2017/453, Lexpera, Erişim Tarihi: 27.01.2022.

yaptırıldığı, nişan bozulunca bunların bedelini davalıdan talep ettiği, evin davalıya ait olduğunun iddia ve ispat edilmediği, evin kime ait olduğunun ise netleştirilmediği anlaşılmaktadır. Anılan ödemeler evlenme amacı ile yapılan harcamalar sayılamayacağı gibi nişanlıya verilen bir hediyeye niteliğinde de değildir. Zira, evlilik gerçekleşse idi davacı da davalı ile birlikte onarılan bu evde yaşayacağından evin güzelleşmesinden davacı da davalı kadar yararlanacaktı. Davacının yaptığı onarım masrafları... nişan hediyelerinin iadesi koşullarını taşımamaktadır.”⁷⁸ söz konusu kararları örnek olarak verebiliriz.

Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarında nişan hediyesi olarak alınmış kol saatini alışılmış hediye kabul ederken⁷⁹ bazı kararlarında alışılmışın dışında kabul etmiştir.⁸⁰ Şüphesiz burada alışılmış hediye olarak kabul edilen saatin günün koşullarına göre makul sayılabilecek bir fiyatının olduğunu, mali gücü aşmadığını ve fahiş olmadığını belirtmek gerekir. Başka bir kararda ise altın kaplama saat alışılmışın dışında kabul edilmiştir.⁸¹

Değeri alışılmışın dışında olan hediyelerden, nişanlıya verilen ve onun yönünden haksız kazandırmaya sebep olacak mücevherat, bono, çek gibi kıymetli evrak ve senedin de geri verilmesi TMK m. 122 kapsamında istenebilecektir.⁸²

Yargıtay’a göre,

“Bir nişan hediyesinin mutat sayılabilmesi; o hediyelerin yöresel örf ve âdete göre verilen türden olması hususu yanında, bu gibi hediyelerin maddi değerinin de günün ekonomik koşulları itibariyle fahiş olmayan miktarda bulunmasına bağlıdır ki, fahişlik olgusu da daha çok tarafların mali ve sosyal durumlarıyla ölçülmek gerekir. Özellikle dava konusu hediyeyi veren nişanlının ekonomik gücünü zorlayarak (örneğin ödemedede güçlük çekebileceği bir borç yükü altına girerek) verdiği hediye, onun yönünden mutat sayılması ve fahiş kabul edilmemesi doğru değildir.”⁸³

⁷⁸ Yargıtay 3. HD. 07.09.2015 2015/7304 2015/13617, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

⁷⁹ Yargıtay 3. HD. 27.02.2003 2003/1674 2013/1826; “Davacı-karşı davalının ziyet eşyalarına yönelik davanın kabulüne, kol saati, 2 adet cep telefonu, video kamera, laptop, yemek takımı yönünden davanın reddine...” 3. HD. 17.09.2014 2014/4653 2014/11936, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

⁸⁰ Yargıtay 3. HD. 13.02.2007 2007/1431 2007/1841; 3. HD. 19.02.2013 2013/900 2013/2605; 3. HD. 30.05.2016 2015/18260 2016/8471, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

⁸¹ “... 22 ayar 11 adet gramise, 19 adet çeyrek altın, 1 adet altın küpe, 1 adet taşlı yüzük, 1 adet altın kaplama saat ve 1 adet 22 ayar orta ağırlıkta bileklik, 1 adet ... marka cep telefonu, 1 adet gümüş paralı çember ve 1 adet kemerin mümkün olduğu takdirde aynen, mümkün olmadığı takdirde bedelinin ödenmesine...” Yargıtay 3. HD. 20.03.2017 2015/16784 2017/3367, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

⁸² TBMM Tutanak Dergisi, 1991, Cilt 49, S. 398, s. 2.

⁸³ Yargıtay 3. HD. 13.02.2007 2007/1431 2007/1841, Lexpera, Erişim Tarihi: 27.01.2022.

Özellikle maddi değeri çok yüksek olan, taraflardan birinin hediye alabilmek için yük altına girdiği hediyeleri alışılmışın dışında kabul etmek gerekecektir.⁸⁴ Yine hediye, nişanlının mali gücünü aşarak ya da malvarlığını elden çıkarmak suretiyle alınan bir hediye ise alışılmışın dışında kabul edilmelidir.⁸⁵ Nişan dolayısıyla verilen hediye alışılmışın dışında olup olmadığını her somut olayda hâkim takdir edecektir. Hâkim bu belirlemeyi yaparken tarafların dâhil oldukları çevreyi, mesleklerini, malvarlıklarına ve kazançlarına göre hediye değeri yanında alışılmış olup olmadığını da göz önünde bulunduracaktır.⁸⁶

D. NİŞANLILAR, ANA VE BABA YA DA ANA BABA GİBİ DAVRANAN KİMSELER HEDİYELERİN GERİ VERİLMESİNİ İSTEME HAKKINA SAHİPTİRLER

Mülga Medeni Kanununun 86. maddesinde sadece nişanlıların birbirlerine verdiği hediyelerin geri verilmesi düzenlenmekteydi. Bu halde nişanlılar dışında kalan kişilerin, ana ve baba ya da onlar gibi davrananların, hediyelerin geri verilmesini isteme hakkı kapsam dışında kalmaktaydı. Sonrasında Mülga Medeni Kanun 86. maddede yer alan bu düzenleme de 3678 sayılı Kanunla değiştirilerek hediyelerin verilmesini isteyebilme hakkı nişanlılar ile birlikte ana ve babaya ayrıca onlar gibi davranan kişilere⁸⁷ de tanınmıştır. Böylece hediyelerin geri verilmesini isteyebilecek kişilerin kapsamı genişletilmiştir.⁸⁸

Nişanlılar birbirlerine, ana ve babaları ile onlar gibi davrananlar ise nişanlılara vermiş oldukları hediyeleri isteyebileceklerdir. Nişanlılık dolayısıyla verilmiş olsa bile nişanlılardan birinin diğer nişanlının ana ve babasına ya da yakınlarına vermiş olduğu hediyeler ise geri istenemeyecektir. Yine bu kapsamda nişanlıların ana ve babası ya da yakınlarının birbirlerine vermiş oldukları hediyeler TMK m. 122 kapsamına girmemektedir.⁸⁹ Örneğin nişanlı kadının annesinin erkeğin annesine nişan sebebiyle vermiş olduğu hediye madde kapsamında geri istenemeyecektir. Başka bir ifade ile iki tarafın yakınlarının birbirlerine vermiş olduğu hediyeler maddenin kapsamı dışında bırakılmıştır. Söz konusu hediyelerin geri istenebilmesi genel hükümlere göre olacaktır. Bizim de katıldığımız bir görüşe

⁸⁴ Yargıtay 3. HD. 13.02.2007 2007/1431 2007/1841; "Nişanlının mali gücüne aşarak verdiği hediye onun yönünden mutata sayılması ve fahiş olmayacağı kabulü düşünülemez. Aksi halde, hediye verilen nişanlının haksız zenginleşmesine yol açılmış olur." 3. HD. 12.10.2009 2009/12024 2009/15404, Lexpera, Erişim Tarihi: 27.01.2022.

⁸⁵ Öztan, s. 84; Yargıtay 3. HD. 14.12.1992 2583/20629, YKD, 1993, (5), s. 694; 3. HD. 15.02.1993 10457/2105 YKD, 1993, (12), s. 1800-1801; anılan kararların eleştirisi için bkz. Doğan, s. 222.

⁸⁶ Oğuzman/Dural, s. 56.

⁸⁷ Tasarının 122'nci maddesinin birinci fıkrasındaki "onlar gibi hareket edenlerin" ifadesi, 120. maddenin ikinci fıkrasına paralel olarak "onlar gibi davrananların" şeklinde değiştirilmiştir.

⁸⁸ Öztan, 70. Yıl, s. 100; Abik, s. 107.

⁸⁹ Köprülü/Kaneti, s. 63; Oğuzman/Dural, s. 57; Hatemi/Serozan s. 65.

göre,⁹⁰ iki tarafın yakınlarının birbirlerine verdiği hediyelerin geri verilmesi konusunda kanunda bir boşluk bulunmaktadır ve iki tarafın yakınlarının birbirine verdikleri hediyelerin de “nişan hediyesi” kapsamına alınması gerekmektedir. Nişanlıların ana ve babaları ile onlar gibi hareket edenlerin dışında kalan üçüncü kişilerin nişanlılara vermiş oldukları hediyeler ise ancak sebepsiz zenginleşme hükümlerine (TBK m. 77 vd.) göre istenebilecektir.⁹¹

Ana ve baba gibi davranan kişiler ile nişanlı arasında mutlaka akrabalık ilişkisinin olması gerekmez.⁹² Söz konusu kişiler nişanlıyı büyüten anneanne, teyze veya amca olabileceği gibi nişanlılardan birini bebekliğinden beri büyüten komşusu da olabilir.⁹³

Nişanlı adına diğer nişanlıya ana ve babası ya da onlar gibi davrananlar da hediye verebilirler. Nişanlının ana ve babası ya da yakınları tarafından gönderilmiş veya verilmiş hediyeler de, nişanlı tarafından verilmiş sayılmaktadır.⁹⁴ Bu kapsamda verilen hediyeler, nişanlının verdiği hediye olarak kabul edilmelidir.⁹⁵ Söz konusu hediyeler de nişanın bozulması durumunda geri istenebilecektir.⁹⁶

⁹⁰ Hatemi, s. 23.

⁹¹ Tekinay, s. 32; Akıntürk/Ateş, s. 47; Öztan, s. 85.

⁹² Yavuz’a göre, “Müstakbel kayınpeder, kayınvalide, kardeş, aile dostu, fakir çocukları evlendirmek amacıyla kurulmuş dernek, vakıf vs. bu kategoriye girebilirler.” s. 268.

⁹³ “Nişan hediyelerini bizzat nişanlılar birbirine verebileceği gibi; ana, baba, babaanne, dede, abla, kardeş gibi nişanlının çok yakınları da nişanlanan çocukları için, onun adına, diğer nişanlıya hediye verebilirler. Bunların verdikleri hediye de nişanlının verdiği hediye olarak kabul edilmektedir. Bunların hediye vermelerinin nedeni nişan olayı olduğu gibi, hediye de nişanlanan çocukları adına verilmiştir. Davacı nişanlı kendi yakınlarının davalı nişanlısına verdiği hediyeleri geri isteyebilir.” Yargıtay 3. HD. 28.12.1987 1987/6171 1987/12796, Lexpera, Erişim Tarihi: 27.01.2022.

⁹⁴ Yavuz, s. 269.

⁹⁵ “Nişan hediyelerini bizzat nişanlılar birbirine verebileceği gibi; ana, baba, babaanne, dede, abla, kardeş gibi nişanlının çok yakınları da nişanlanan çocukları için, onun adına, diğer nişanlıya hediye verebilirler. Bunların verdikleri hediye de nişanlının verdiği hediye olarak kabul edilmektedir. Yargıtay’ın kökleşen içtihatları da bu doğrultudadır. Bunların hediye vermelerinin nedeni nişan olayı olduğu gibi, hediye de nişanlanan çocukları adına verilmiştir. Davacı nişanlı kendi yakınlarının davalı nişanlısına verdiği hediyeleri geri isteyebilir. Mahkemece bu yön dikkate alınmadan altınlarla ilgili nişan hediyelerinin reddi yerinde görülmemiştir.” Yargıtay 3. HD. 28.12.1987 1987/6171 1987/12796, Legalbank, Erişim Tarihi: 25.01.2022.

⁹⁶ “Davalı taraf, ziynet eşyalarının davacının bizzat kendisi tarafından alınmadığını savunmuş; mahkemece de; altın ve hediyelerin davacı tarafından davalıya verilmediği, davacının akrabaları tarafından davalıya verildiğinden bahisle davanın reddine karar verilmiştir. Oysa, nişan törenlerinde takılan takıların bizzat davacı nişanlı tarafından takılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ana-babanın ya da onlar gibi davrananların nişanlı adına taktıkları takılar, davacı nişanlı tarafından takılmış sayılır ve nişanın bozulması durumunda da bizzat talep edilebilir. Örf ve âdete göre, nişan törenlerinde, takıların, nişanlıların birbirine bizzat takmalarından çok, genelde bir aile büyüğü veya ana-baba veya kardeşlerden biri tarafından takıldığı bir gerçekliktir. O halde, mahkemece; davacı (nişanlı) veya davacı adına hareket eden ana-baba veya kardeşleri tarafından takılan takıların saptanarak, hüküm altına alınması gerekirken...” Yargıtay 3. HD. 14.10.2018 2016/21757 2018/9618; 3. HD. 15.10.2019 2019/893 2019/7942; 3. HD. 14.04.2021 2021/1728 2021/4104, Legalbank, Erişim Tarihi: 25.01.2022.

III. GERİ VERMENİN KAPSAMI

Türk Medeni Kanunu m. 122 hükmünün konuluş amacı, nişanlılığın sona ermesinden sonra taraflardan birinin kendisine verilen hediyeleri alıkoymak suretiyle sebepsiz zenginleşmesini önlemektir.⁹⁷

Alışılmışın dışındaki hediyelerin geri verilebilmesi için nişanın bozulmuş olması yanında aynı zamanda istemde bulunmak da gerekmektedir. Sadece nişanın bozulmuş olması hediyelerin geri verilmesini kendiliğinden gerektirmez. Bu hususta taraflar anlaşma yolu ile bir sonuca varamıyorsa, isteğe rağmen hediyeleri vermeye yanaşmıyorlarsa, dava açmak gerekecektir. Kanun koyucu bu hakkı sadece nişanlılara değil aynı zamanda nişanlıların ana ve babası ya da onlar gibi davranan kişilere de tanımıştır. Fakat burada bahsedilen kişiler daha önce de söylediğimiz gibi sadece nişanlılara verdiği hediyeleri geri alabileceklerdir. Taraflar dışında üçüncü kişilere verilen hediyeler için TMK m. 122 uygulama alanı bulamayacaktır. Şüphesiz bu hediyeler alışılmışın dışındakiler olmalıdır.

Hediyeler kural olarak aynen geri verilmelidir. Fakat hediyelerin nişanlı tarafından kullanılmış, başka bir kişiye verilmiş ya da satılmış olması da olasıdır. Böyle bir durumda sorunun nasıl çözüleceği hükümde yer almaktadır. Hükme göre, “*Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır* (TMK m. 122/II).” Bu durumda geri verme zamanında hediyeler mevcut ise hediyelerin aynen verilmeleri gerekecektir.⁹⁸ Hediyeler aynen verilemiyorsa mislen verilmelidir. Eğer hediye misli bir eşya ise temin edilerek geri verilmelidir. Hediyelerin aynen veya mislen verilemediği durumlarda kapsam sebepsiz zenginleşme kurallarına göre belirlenecektir.⁹⁹ Örneğin, nişanlılardan biri kendisine takılan bir bileziği, aynı bilezik kendisinde halen duruyorsa, geri verecektir. Eğer bileziği satmış ya da kaybetmiş ise geri verme zamanında aynı cinsten bir bileziği temin edecek aksi takdirde karşı tarafa bileziğin parasını verecektir. Ancak hediye misli bir eşya değil ise bu durumda sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre değerinin para olarak ödenmesi gerekecektir. Sebepsiz zenginleşme hükümleri, hediye aynen veya mislen ifa edilemediği durumlarda uygulanacaktır. Para alacaklarında ise temerrüt faizi gündeme gelecek ve TBK m. 117/II gereğince sebepsiz zenginleşmede, zenginleşme tarihinden itibaren temerrüt faizi istenebilecektir.¹⁰⁰

⁹⁷ Abik, s. 109.

⁹⁸ Schwarz, s. 52; Koç, 150; Akıntürk/Ateş, s. 49; Kılıçoğlu, s. 32; Erdem, s. 47; Altunkaya, s. 230.

⁹⁹ “*Nişan bozulduğunda nişanlıların birbirlerine vermiş oldukları mutad dışı hediyeler geri istenebilir. Hediye aynen mevcut değil ise karşılığı sebepsiz zenginleşme kurallarına göre iade edilir. Davacının, dava konusu otomobili, davalı nişanlısına hediye olarak aldığı ve otomobilin aynen mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre mahkemece otomobilin aynen iadesine karar verilmesi gerekir.*” YHGK. 29.05.1996 1996/3-279 1996/420, Legalbank, Erişim Tarihi: 27.01.2022.

¹⁰⁰ Kılıçoğlu, s. 33.

Kanun koyucu TBK m. 77 ve devamında düzenlenen sebepsiz zenginleşme hükümlerinin kıyas yoluyla burada uygulanacağını belirtmiştir. Fakat TMK'nın 122. maddesinin, sebepsiz zenginleşmeyi düzenleyen 78. maddesi karşısında özel hüküm olduğu ve hediyelerin geri verilmesini istemenin şartlarının sebepsiz zenginleşmenin şartlarından farklı olduğu unutulmamalıdır.¹⁰¹

Hediyeleri elden çıkaran kişinin iyiniyetli veya kötüniyetli olmasına göre kapsam belirlenecektir.¹⁰² Eğer kişi iyiniyetli ise hediyeleri elden çıkardığında geri verme yükümlülüğü yoktur. Fakat elden çıkarması karşılığında bir menfaat elde etmiş ise (örneğin hediye satılmışsa) bunu hediye veren nişanlıya geri vermelidir.¹⁰³ Hediye kullanılmış veya bir kısmı elden çıkarılmış ise elinde kalanı vermelidir. Kendisine verilen hediye kötüniyetli olarak elden çıkaran nişanlı ise o malın değerini ödemekle yükümlü olacaktır (TMK m. 122/II). Taraflardan birinin malvarlığında nişanlanma dolayısıyla meydana gelen bir artış varsa nişanlıların iyi veya kötüniyetli olmalarına bakılmaksızın hediye dolayısıyla malvarlıklarında meydana gelen artışların verilmesi gerekecektir.¹⁰⁴ Eğer nişanlı kendisine verilen hediye masraf yapmış ise yaptığı zorunlu ve faydalı masrafların ödenmesini isteyebilir, masraflar ödeninceye kadar hediye üzerinde hapis hakkını kullanabilir.¹⁰⁵ Hediyeye yapılan masraflar için TBK'nın 80. maddesinin ikinci fıkrası ve üçüncü fıkrasının son cümlesi kıyasen uygulanmaktadır.¹⁰⁶

Nişanlıların ana ve babaları ile onlar gibi hareket edenlerin dışında kalan üçüncü kişilerin ise ancak sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre hediyeleri geri isteyebileceğini belirtmiştik. Fakat üçüncü kişilerin gelecekteki evlenmeyi düşünerek, evlenmeye yönelik, onu gerçekleştirmek veya kolaylaştırmak amacıyla verdiği hediyeler geri istenebilir.¹⁰⁷

Zenginleşmenin kapsamı nişanın sona erdiği tarihe göre belirlenecektir.¹⁰⁸ Hediyelerin değerini tespit için bilirkişi görüşüne başvurulabilir.¹⁰⁹ Hediye alı-

¹⁰¹ Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021, s. 966; M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. II, 16. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 321; Öztan, s. 82; Osman Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1,2, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 682.

¹⁰² Herdem Belen ve Mehmet Köksal, (Medeni) Hukukun Temel Kavramları Şema Kitap, Beta Basım Yayın, 2020, s. 61 vd.

¹⁰³ Eren, s. 1002; Oğuzman/Öz, s. 386; Antalya, m. 717.

¹⁰⁴ Oğuzman/Dural, s. 58; Öztan, s. 91.

¹⁰⁵ Feyzioğlu, s. 59; Eren, s. 1007; Oğuzman/Öz, s. 396; Antalya, s. 719.

¹⁰⁶ Öztan, s. 91.

¹⁰⁷ Saymen/Elbir, s. 58; Velidedeoğlu, s. 43; Tekinay, s. 31; Feyzioğlu, s. 54.

¹⁰⁸ Koç, s. 154.

¹⁰⁹ "TMK'nın 6. maddesine göre, kanun aksini emretmedikçe taraflardan her biri iddiasını ispata mecburdur. Mahkemece iade kapsamına alınması açıklanan nişan hediyeleri yönünden, dava dilekçesinde açıklanan birim fiyatları gözetip, ziyetlerin değeri ihtisas sahibi bilirkişiyeye belirletip varılacak sonuca

şılmış olup olmadığının belirlenmesinde yöresel örf ve âdet, hediyein maddi değeri, tarafların sosyal ve mali gücü önem taşımaktadır.¹¹⁰ Hâkim kapsamı belirlerken tarafların içinde buldukları sosyal çevreyi, yaşam şartlarını, mesleklerini ve kazançlarını da göz önünde bulunduracaktır.

IV. DAVA VE ZAMANAŞIMI

Hediyelerin geri verilmesi konusunda taraflar anlaşmadıkları takdirde başka bir ifade ile istemde bulunan kişiye hediyeler verilmediğinde hediyelerin geri verilmesine ilişkin dava açmak gerekecektir. Bunun için alacak davası açılmalıdır.¹¹¹ Nişanın bozulması durumunda hediyelerin geri verilmesini isteme hakkı aynı değil şahsi niteliktedir.¹¹² Nişanlıya verilen hediyein mülkiyeti karşı tarafa geçtiği için artık aynı bir istemden bahsedilemeyecektir.¹¹³ Hediye alan kişi bunu üçüncü bir kişiye devretmişse artık hediye alan kişiyi geri almak isteyen bu hakkını üçüncü kişiye karşı kullanamayacaktır.

Nişan hediyelerinin geri verilmesine ilişkin davada davacılar, nişanlıya hediyeleri veren kişilerdir. Bunlar diğer nişanlı, nişanlının ana ve babası ya da onlar gibi davranan kişi/kişilerdir. Davalı konumunda, hediyeleri alan nişanlı bulunmaktadır. Nişanlı dışında ana ve babası veya onlar gibi davranan kimselere karşı dava açılmaz. Nişanlı küçük ise velisi veya vasisi tarafından temsil edilmelidir.

Yargıtay'a göre,

“Hediyelerin iadesi yönünde hüküm kurulabilmesi için eşyanın davalıya hediye edildiğinin ve nişanın bozulmasından sonra iade edilmediğinin ispatlanması gerekir. Hediyelerin verildiği ve iade edilmediği hususu her türlü delil ile ispat edilebilir. Nişan sebebiyle kendisine verildiğini kabul ettiği hediyelerin iade edildiğini ileri süren davalı, bunu kanıtlamalıdır. Ancak, davalının verildiğini kabul etmediği hediyelerin verildiğini ispat yükü de kuşkusuz davacıdadır”.¹¹⁴

göre karar verilmesi gerekir. Mahkemenin çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verebileceği...” Yargıtay 3. HD. 22.04.2003 2003/4772 2003/4849; 3. HD. 22.04.2003 2003/4775 2003/4849, Legalbank, Erişim Tarihi: 26.01.2022.

¹¹⁰ Aslı Makaracı, Seda Öktem Çevik, Gülen Sinem Tek ve Deren Gündüz, Aile Hukuku Pratik Çalışma Kitabı, Vedat Kitapçılık, 2020, s. 26; Yargıtay 3. HD. 27.02.2003 2003/1674 2003/1826; 3. HD. 13.01.2014 2013/15686 2014/76, Legalbank, Erişim Tarihi: 15.01.2022.

¹¹¹ Tekinay, s. 30; Koç, s. 154; Yargıtay 6. HD. 25.12.1964 1964/2271 1964/5771, Legalbank, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

¹¹² Tekinay, s. 30; Koç, s. 154; Öztan, s. 93; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 45.

¹¹³ Abdülkerim Yıldırım, Aile Hukuku, 4. Baskı, Monopol Yayınevi, s. 23.

¹¹⁴ Yargıtay 3. HD. 2015/2934 2016/837 27.01.2016, Legalbank, Erişim Tarihi: 28.01.2022.

Hediyelerin verildiği ve geri verilmediği hususu her türlü delil ile ispat edilebilir. Nişan sebebiyle kendisine verilen hediyelerin geri verildiğini ileri süren davalı, bunu ispatlamalıdır.¹¹⁵

Türk Medeni Kanunu m. 123'e göre, "Nişanlılığın sona ermesinden doğan talep hakları, sona ermenin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar." Maddi ve manevi tazminat istemlerinde olduğu gibi hediyelerin geri verilmesinde de hükme göre süre bir yıldır. Söz konusu süre hem nişanlılar hem de onların ana ve babaları ile bu şekilde hareket eden kimselerin istemleri için geçerlidir. Kanun koyucu nişanlılığın sona ermesinden uzun süre sonra tarafların tazminat veya hediyelerin geri verilmesi davası ile karşı karşıya gelmelerini doğru bulmamıştır.¹¹⁶

Sürenin başlangıcı kural olarak nişanlılığın sona ermesi olacaktır. Fakat hükmünde her ne kadar zamanaşımı süresinin başlangıç tarihi olarak nişanın sona ermesi esas alınmışsa da söz konusu sürenin hangi tarihten itibaren işlemeye başlayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrinde bir görüşe göre,¹¹⁷ nişanın sona erdiği sonradan öğrenilmiş ise bu durumda süre öğrenmeden itibaren işlemeye başlayacaktır. Bir diğer görüşe göre¹¹⁸ taraflardan birinin sona ermeyi sonradan öğrenmesi zamanaşımının başlangıç tarihini değiştirmez. Kanımızca, nişanlılardan birinin nişanın sona erdiğini sonradan öğrenmesi durumunda zamanaşımının öğrenmeden itibaren işlemeye başlaması durumdan habersiz diğer nişanlı açısından hakkaniyete daha uygun olacaktır.

¹¹⁵ Belen/Köksal, s. 277; Yargıtay 3. HD. 14.05.2015 2015/3347 2015/8639; 3. HD. 27.04.2016 2015/11152 2016/6663; Antalya BAM 2. HD. 26.12.2019 2018/2420 2019/2233; 3. HD. 02.10.2018 2016/21682 2018/9357, Legalbank, Erişim Tarihi: 28.01.2022.

¹¹⁶ Kılıçoğlu, s. 33.

¹¹⁷ Tekinay, s. 62; Hatemi/Serozan, s. 69; Öztan, s. 94; Abik'e göre, "Nişanın bozulduğu tarihin zamanaşımının işlemeye başlamasında esas alınması, bazı hallerde adaletle aykırı sonuçlar verebilir. Örneğin, nişanlı erkeğin evlenmesi ve bunu ilk nişanlıdan gizlemesi halinde, sürenin nişanın bozulduğu tarihten başlatılması, iyiniyetli nişanlının aleyhine sonuç yaratacaktır." s. 46; Erdem'e göre, "Nişanın sona erdiğinin sonradan öğrenildiği durumlarda, bu durum haklı nedene dayanıyorsa, süre öğrenmeden itibaren işlemeye başlayacaktır. Örneğin, bir nişanlının ölümü aylar sonra öğrenildiğinde, nişan ölümle sona ermiş olsa da, zamanaşımı ölümün, yani nişanın sona erdiğinin öğrenildiği tarihten itibaren işleyecektir." s, 47.

¹¹⁸ Schwarz, s. 52; Helvacı/Erlüle, s. 154; TMK m. 123'ün gerekçesinde bu husus "Maddede zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması, sona erme sebebinin öğrenilmesine tabi olmayıp bu süre sona ermeden işlemeye başlayacaktır. Bu yolla tarafların 'sona ermeyi daha geç öğrenmiş oldukları' iddiasıyla yıllar sonra bu tür davalarla karşı karşıya getirilmesi yerinde görülmemiştir." şeklinde açıklanmıştır. Yıldırım'a göre, "Bu sonuç duruma göre hakkaniyete aykırı olabilir. Örneğin nişanlılardan biri yurt dışında başkasıyla evlenmiş ve bu durumu diğerinden saklayarak bir yıllık sürenin kaçırılmasına sebebiyet vermiş olabilir. Böyle bir durumda bir yıllık sürenin sona ermenin öğrenildiği tarihten itibaren başlaması hakkaniyete uygun olacaktır." s, 25.

SONUÇ

Çalışmamız, nişanlılık ilişkisinin evlenme dışındaki bir sebeple sona erdiğinde nişanlıların birbirlerine veya ana ve baba ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları hediyelerin geri verilmesini ve kapsamını Yargıtay kararları ışığında incelemiştir. Nişanın sona ermesi durumunda diğer nişanlıya verilmiş hediyelerin istenebilecek olması oldukça isabetlidir. Nişanlılık ilişkisinin ortadan kalkması ile birlikte nişanlılığa bağlı olarak verilmiş hediyelerin diğer tarafta kalmasının bir anlamı bulunmamaktadır.

Geri verme kapsamında yer alacak hediyeler, nişanlanmanın başlangıcından sona ermesine kadarki süreçte verilenlerdir. Hediyelerin geri verilme istemine konu olabilmesi için birtakım şartların gerçekleşmesi zorunludur. Çalışmamızda bahsedilen bu şartlar hediyein nişanlılık sebebi ile verilmesi, nişanlılığın evlenme dışında bir sebeple sona ermesi ve alışılmışın dışında bir hediyein olmasıdır. Bu kapsamda bir diğer şart nişanlıların, ana ve baba ya da onlar gibi davranan kimselerin hediyelerin geri verilmesini isteme hakkına sahip olmasıdır.

Alışılmış hediyeler, maddi değeri yüksek olmayan, çoğu zaman kullanılmakla tüketilebilen ve eskiyen eşyaları ifade etmektedir. Eğer nişanlı mali gücünü aşarak, borç altına girerek hediye almış ise bu durumda hediyeyi alışılmışın dışında saymak gerekecektir. Hediyeyi alan nişanlının mali durumu da hediyein alışılmış olup olmadığının belirlenmesinde önemlidir. Yargıtay yerleşik uygulamalarında nişan yüzüğü dışında kalan tüm altın, takı ve ziynet eşyaları alışılmışın dışında kabul edilmektedir.

Nişanın kusurlu veya kusursuz olarak sona erdirilmiş bulunması hediyelerin geri verilmesinde göz önünde bulundurulmaz. Nişanın bozulmasında kusuru olan taraf da hediyeleri isteyebilir.

Nişanlının üçüncü kişilere verdiği hediyelerle nişanlıların ana ve babasının ya da yakınlarının birbirlerine vermiş oldukları hediyeler TMK m. 122 kapsamı dışında kalmaktadır. Madde kapsamına girmeyen hediyelerin geri verilmesi ise TBK'nın sebepsiz zenginleşmeye (m. 77 vd.) dair hükümlerine tabi olacaktır. Hediyein aynen veya mislen geri verilmesi gerekmektedir. Eğer hediye aynen veya mislen verilemiyorsa bu durumda sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanacaktır. Talebin tabi olduğu zamanaşımı süresi ise TMK m. 123'e göre, nişanın sona ermesinden itibaren bir yıldır.

KAYNAKÇA

- Abik Y, “*Gaipliğin Nişanlılık Üzerindeki Etkisi*”, 2005, 54(2), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 153-181.
- Abik Y, “*Nişanlanma ve Nişanlılık*”, 2005, 54(2), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 2-89.
- Akıntürk T ve Ateş D, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku C. II, 24. Baskı, Beta Basım Yayın, 2022.
- Altunkaya M, “*Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediyeğin Geri Verilmesi*”, Sosyal Bilimler Dergisi, 2006, IV(8) s. 217-235.
- Antalya O G, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 2, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Belen H ve Köksal M, (Medeni) Hukukun Temel Kavramları Şema Kitap, Beta Basım Yayın, 2020.
- Bingöl Aslan K L, Medeni Hukuk (Çözümlü) Pratik Çalışmaları ve Ders Notları, 2. Baskı, Aristo Yayınevi, 2022.
- Doğan M, “*Nişanlanmanın Sona Ermesi Halinde Hediyeğin Geri Verilmesi*”, 1998, 1, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 199-238.
- Dural M, Ögüz T ve Gümüş M A, Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku, 16. Baskı, Filiz Kitabevi, 2021.
- Dural M ve Oğuzman M K, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, 2001.
- Erdem M, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Eren F, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021.
- Feyzioğlu F N, Aile Hukuku, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, 1986.
- Gençcan Ö U, Aile Mahkemesi Davaları, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, 2022.
- Hatemi H, Aile Hukuku, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Hatemi H ve Serozan R, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- Helvacı S ve Erlüle F, Medeni Hukuk, 7. Baskı, Legal Yayıncılık, 2021.
- Kılıçoğlu A M, Aile Hukuku, 5. Baskı, Turhan Kitabevi, 2020.
- Koç N, Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2002.
- Köprülü B ve Kaneti S, Aile Hukuku, Özdem Kardeşler Matbaası, 1985-1986.
- Makaracı A, Öktem Çevik S, Tek G S ve Gündüz D, Aile Hukuku Pratik Çalışma Kitabı, Vedat Kitapçılık, 2020.
- Oğuzman M K ve Öz M T, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. II, 16. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2021.
- Özmen E S, “*Nişanın Bozulmasında Cayma Akçası ve Cezai Şart (MK 83 Madde Değişikliği)*”, 1995, 4, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, s. 520-577.
- Öztan B, Aile Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, 2015.

- Öztan B, “*Medeni Kanun’un Kabulünün 70’inci Yılında Aile Hukuku*”, 1995, 44(1), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 79-125.
- Saymen F H ve Elbir H K, *Türk Medeni Hukuku C. III Aile Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1960.
- Schwarz A B, *Aile Hukuku Türkçeye Çeviren Bülent Davran*, 2. Baskı, İsmail Akgün Matbaası, 1946.
- Tekinay S S, *Türk Aile Hukuku*, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, 1990.
- Tüzüner Ö, *Aile Hukuk Pratik Çalışmaları*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, 2021.
- Velidedeoğlu H V, *Türk Medeni Hukuku C. II Aile Hukuku*, 5. Baskı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1965.
- Yavuz N, “*Nişan Hukukunda Hediyeleri Geri İsteme Davası*”, 1995, 21(3), Yargıtay Dergisi, s. 264-277.
- Yıldırım A, *Türk Aile Hukuku*, 4. Baskı, Monopol Yayınları, 2021.
- Zevkliler A, Acabey M B ve Gökyayla K E, *Medeni Hukuk, Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2000.

Elektronik Kaynaklar

www.lexpera.com.tr.

www.legalbank.com.tr.

www.resmigazete.gov.tr.